

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ รังสรรค์พจนศิลป์ ยลยินวรรณคดี

เรื่อง รามเกียรติ์ (๕)

ครูผู้สอน ครูธีระพล แก้วคำจันทร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

รังสรรค์พจนศิลป์ ยลยินวรรณคดี

รามเกียรติ์ (๕)

“ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ตอน นารายณ์ปราบนนทก”

รอบพระระเบียงคต วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
แสดงเหตุการณ์ที่พระนารายณ์แปลงกายเป็น
นางรำ เพื่อหลอกล่อให้นนทกทำท่ารำตาม
และใช้จังหวะนั้นจัดการกับนนทก ภาพนี้ช่วย
ให้เราเห็นลำดับเหตุการณ์สำคัญ และเข้าใจวิธี
ที่ตัวละครใช้ไหวพริบแก้ปัญหา

นอกจากความสนุกตื่นเต้นของเรื่อง
รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกแล้ว
เรื่องนี้ยังสะท้อนคุณค่าอีกหลายด้าน ทั้งแง่คิด
เกี่ยวกับการใช้สติและไหวพริบ การรู้เท่าทัน
อารมณ์ ตลอดจนคุณค่าทางวรรณศิลป์ เช่น
การใช้ถ้อยคำ การพรรณนา และการดำเนินเรื่อง
ที่เป็นเอกลักษณ์ของวรรณคดีไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. วิเคราะห์คุณค่าวรรณศิลป์จากบทละคร รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกได้
๒. เขียนวิเคราะห์คุณค่าวรรณศิลป์จากบทละคร รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

๓. ตระหนักถึงคุณค่าของการวิเคราะห์
วิจารณ์ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้

“รามเกียรติ์”

ตอน “นารายณ์ปราบนนทก”

บัดนั้น
เห็นพระองค์ทรงสังข์คทาธร
ว่าพระหริวงศ์ทรงฤทธิ
จึงมีวาจาถามไป

นนทกแกลัวหาญชาญสมร
เป็นสีกรรก็รู้ประจักษ์ใจ
ลวงล้างชีวิตก็เป็นได้
โทษข้าเป็นโฉนให้ว่ามา

ฯ ๔ คำ ฯ

เมื่อนั้น
ได้ฟังจึงมีบัญชา
ด้วยทำโอหังบังเหตุ
เอ็งฆ่าเทवासुरารักษ์
ตัวกูก็คิดเมตตา
ตรัสแล้วแกว่งตรีเกรียงไกร

พระนารายณ์บรมนาถา
โทษามิ่งใหญ่หลวงนัก
ไม่เกรงเดชพระอิศวรทรงจักร
โทษหนักถึงที่บรรลัย
แต่จะไว้ชีวมิ่งไม่ได้
แสงกระจายพรายไปตั้งไฟกาล

บัดนั้น

ได้ฟังจึงตอบพจมาน

เหตุใดมิทำซึ่งหน้า

กว่ากลัวนิ้วเพชรนี้

ตัวขามีมือแต่สองมือ

แมนสี่มือเหมือนพระองค์ทรงชัย

นนทกผู้ใจแกล้วหาญ

ซึ่งพระองค์จะผลาญชีวิ

มารยาเป็นหญิงไม่บัดสี

จะชี้พระองค์ให้บรรลัย

ฤจะสู้ทั้งสี่กรได้

ที่ไหนจะทำได้ดังนี้

ฯ ๖ คำ ฯ

เมื่อนั้น
ได้ฟังจึงตอบว่าที่
เพราะมึงจะถึงแก่ความตาย
ใช้ว่าจะกลัวฤทธา
ชาตินี้มึงมีแต่สองหัตถ์
ให้สืบเคียรสืบพักตร์เกรียงไกร

พระนารายณ์ทรงสวัสตีร์ศมี
กุนีแปลงเป็นสตรีมา
ฉิบหายด้วยหลงเสน่ห์หา
ศักดานิวเพชรนั้นเมื่อไร
จงไปอุบัติเอาชาติใหม่
เหาะเหินเดินได้ในอัมพร

มีมือยี่สิบซ้ายขวา

กู่จะเป็นมนุษย์แต่สองกร

ให้สิ้นวงศ์พงศ์มิ่งอันศักดิ์ดา

ว่าแล้วกวัดแกว่งพระแสงตรี

ถือคทาอาวุธธนูศร

ตามไปราญรอนชีวี

ประจักษ์แก่เทวาทุกราศี

ภูมิตัดเศียรกระเด็นไป

ฯ ๑๐ คำ ฯ เชิด โอด

ครั้นล้าจนทนทกมรณา   พระจักราผู้มีอัชฌาสัย
เหาะระเห็จเตร็ดฟ้าด้วยว่องไว   ไปยังกระเชียรวาริ ฯ
    ฯ ๒ คำ ฯ เชิด

เมื่อนั้น

องค์ท้าวลัสเตียนธิบตี

คือว่านนทกมากำเนียด

ชื่อทศกัณฐ์กุมารา

อันน้องซึ่งถัดมานั้น

องค์พระบิตูเรศมารดร

ฝายนางรัชตามเหสี

เทวีมีราชบุตรา

เกิดเป็นพระโอรสา

สืบเศียรสืบหน้ายี่สิบกร

ชื่อกุมภกรรณชาญสมร

มิให้อนาทรสักนาที

แนวทางการ การพิจารณาวรรณกรรม

ศิลปะการประพันธ์

การบรรยายอุปนิสัยและบทบาทของตัวละครเด่นชัด กระบวนการพรรณนา
แจ่มแจ้งชัดเจน เช่น

ครั้นถึงบันไดไกรลาส

ขัดสมาธินั่งยิ้มริมอ่างใหญ่

คอยหมู่เทवासुरาลัย

ด้วยใจกำเริบอหังการ

บทร้อยกรองนี้บรรยายให้เห็นภาพของนนทกดีใจที่ได้นิ้วเพชรจากพระอิศวร
และกลับมาทำหน้าที่ที่เชิงบันไดเขาไกรลาสด้วยใจที่กำเริบเหิมเกริม

ศิลปะการประพันธ์

การหลាកคำ เพื่อให้ส่งสัมผัสได้ตามลักษณะบังคับ ไม่ซ้ำคำ และเพื่อให้มีถ้อยคำที่หลากหลาย เช่น

เมื่อนั้น

เห็นนบทกนั้นทำฤทธา

หัตถ์นัยน์เจ้าตรัยตริงศา

ชี้หมู่เทวาวายปราณ

บทร้อยกรองนี้มีการหลាកคำที่สื่อความหมายถึงพระอินทร์ ได้แก่ คำว่า หัตถ์นัยน์ และ เจ้าตรัยตริงศา นอกจากนั้นยังมีการหลាកคำอื่น ๆ เช่น พระสยมภูวญาณ พระอิศราธิบดี พระทรงธรรม์ เจ้าไตรโลกา พระศุลี พระทรงญาณ เจ้าโลกา เพื่อสื่อความหมายถึงพระอิศวร ฯลฯ

ศิลปะการประพันธ์

การใช้ภาพพจน์อุปมา เพื่อเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพและเข้าใจความรู้สึกของตัวละครได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

*จนผมโกรธนโหล่นเกลี้ยงถึงเพียงหู
ฮึดฮัดขัดแค้นแน่นใจ*

*ดูเงาในน้ำแล้วร้องให้
ตาแดงดังแสงไฟฟ้า*

*ต้องสุพรรณเทวานาคี
ล้มฟาดกลาดเกลื่อนลงทันใด*

*ตั้งพิชอสูรนี้ทนไม่ได้
บรรลัยไม่ทันพริบตา*

ศิลปะการประพันธ์

การเล่นคำซ้ำ ทำให้เกิดความไพเราะและเน้นย้ำความหมายให้ชัดเจน และหนักแน่น
ยิ่งขึ้น เช่น

เหลือบเห็นสตรีวิไลลักษณ์

งามโอษฐ์งามแก้มงามจุไร

งามถันงามกรรณงามขนง

งามจริตกีรียางามงอน

พิศพักตร์ผ่องเพียงไขไซ

งามนัยน์เนตรงามกร

งามองค์ยิ่งเทพอัปสร

งามเอวงามอ่อนทั้งกายา

ศิลปะการประพันธ์

การใช้คำแสดงอารมณ์ เพื่อสื่อถึงความรู้สึกของตัวละคร เช่น

จนผมโกรธจนโล้นเกลี้ยงถึงเพียงหู	ดูเงาในน้ำแล้วร้องไห้
ฮึดฮัดขัดแค้นแน่นใจ	ตาแดงดั่งแสงไฟฟ้า
เป็นชายดูคู่มากเหมือนชาย	มิตายก็จะได้เห็นหน้า
คิดแล้วก็รีบเดินมา	เฝ้าพระอิศราธิบดี

บทร้อยกรองนี้ใช้ ฮึดฮัดขัดแค้นแน่นใจ เพื่อสื่อถึงอารมณ์โกรธของนนทกที่คับแค้นใจ และใช้เป็นชายดูคู่มากเหมือนชาย เพื่อสื่อถึงความรู้สึกของลูกผู้ชายที่ถูกดูหมิ่นความเป็นชาย

ศิลปะการประพันธ์

กระบวนกลอนนุมนวลไพเราะรื่นหู เช่น ตอนที่พระนารายณ์แปลงกายเป็นเทพอัปสรมาร่ำรำลวงนนทก

เทพนมปฐุมพรหมสีหน้า

สอดสร้อยมาลาเชิดฉิน

ทั้งกว้างเดินดงหงส์บิน

กนิรินเลียบบถ้ำอำไพ

บทร้อยกรองนี้นำร่ำแม่บททำต่าง ๆ เช่น เทพนม ปฐุม พรหมสีหน้า สอดสร้อยมาลา กว้างเดินดง หงส์บิน กนิรินเลียบบถ้ำ นำมาร้อยเรียงกันเป็นบทร้อยกรองได้อย่างไพเราะ

ข้อคิด คำสอน ความจรรโลงใจ

- ๑) การให้เกียรติซึ่งกันและกัน
- ๒) การใช้อำนาจในทางที่ผิด
- ๓) ความรับผิดชอบของผู้มีอำนาจหรือผู้เป็นใหญ่
- ๔) ความลุ่มหลงมัวเมาจะนำมาซึ่งความเดือดร้อน
- ๕) ความโกรธแค้นและความอาฆาตพยาบาท
- ๖) การแก้ปัญหาด้วยอารมณ์และความรุนแรงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

ลีลาในวรรณคดีไทยหรือรสในวรรณคดีไทย

- ๑) เสาวรจนี คือ บทชมความงามของสิ่งต่าง ๆ เช่น ปราสาทสิ่งแวดล้อม
- ๒) นารีปราโมทย์ คือ บทเกี้ยว บทโอ้อวม แสดงความรักใคร่
- ๓) พิโรธวาที คือ บทแสดงอารมณ์โกรธ ว่ากล่าวประชดประชัน หึงหวง ตัดพ้อ
- ๔) ลัลลาปักคพิสัย คือ บทแสดงความเศร้าโศกเสียใจ คร่ำครวญ

ใบงานที่ ๑๐

เรื่อง วิเคราะห์คุณค่าวรรณศิลป์

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๑๐ เรื่อง วิเคราะห์คุณค่าวรรณศิลป์
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง รังสรรค์พจนศิลป์ ยลยนิวรรณคดี
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง บทละคร เรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก (๕)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้แล้วระบุลีลาในวรรณคดีไทย (รสวรรณคดีไทย) ให้ถูกต้อง

เสาวรณี	นาริปราโมทย์	พิโรธวาทัง	สัลลาปังคพิสัย
..... ๑. จนम्मโกรนไล่นเกลี้ยงถึงเพียงหู สิดฮัดขัดแค้นแน่นใจ	ดูเงาในน้ำแล้วร้องไห้ ตาแดงต่งแสงไฟฟ้า		
..... ๒. พระองค์ผู้ทรงศักดิ์ดาเดช กรรมเวรสิ่งใดตั้งนี้	ไม่โปรดเกศแก่ข้าบาทศรี ทูลพลาญโคกกีราพัน ๆ		
..... ๓. บัดนั้น กริ้วโกรธร้องประกาศตวาดมา	นนทหน้าใจแกล้วกล้า อนิจจาชมเหงเล่นทุกวัน		
..... ๔. เหลือบเห็นสตรีวิไลลักษณ์ งามโอษฐ์งามแก้มงามจูไร	พิศพิศตร่มองเพียงแซไข งามนัยน์เนตรงามกร		
..... ๕. โฉมเอยโฉมเฉลา เจ้ามาแต่สวรรค์ชั้นใด	เสาวภาคย์นงน้อยพิสมัย นามกรชื่อโรนะเทวี		

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้แล้วระบุวรรณศิลป์ที่ปรากฏให้ถูกต้อง

การใช้อุปมา	ใช้การซ้ำคำ	เล่นเสียงพยัญชนะ	เล่นเสียงสระ
..... ๖. ด้วยทำโอหังบังเหตุ เอ็งฆ่าเทवासुरารักษ์		ไม่เกรงเดชพระอิศวรทรงจักร โทษหนักถึงที่บรรลัย	
..... ๗. ต้องสุบรรณเทวานาศี ล้มพาดกลาดเกลื่อนลงทันใด		ตั้งพิชอสูรมิหน่ไม่ได้ บรรลัยไม่หันพริบตา	
..... ๘. นนทกก็ล้างเท้าให้ สัพยอกหยอกเล่นเหมือนทุกวัน		เมื่อจะไปก็จับหัวสั้น สรวลสันต์เยาะเย้ยเสฮา	
..... ๙. งามถันงามกรรณงามขนง งามจริตกิริยางามอน		งามองค์ยิ่งเทพอัปสร งามเอวงามอ่อนทึงกายา	
..... ๑๐. เหลือบเห็นสตรีวิไลลักษณ์ งามโอษฐ์งามแก้มงามจูไร		พิศพิศตร่มองเพียงแซไข งามนัยน์เนตรงามกร	

ใบงานที่ ๑๐ วิเคราะห์คุณค่าวรรณศิลป์

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้แล้วระบุ
ลีลาในวรรณคดีไทย (รสวรรณคดีไทย) ให้ถูกต้อง

๑. จนผมโกรนโล้นเกลี้ยงถึงเพียงหู
ฮึดฮัดขัดแค้นแน่นใจ

ดูเงาในน้ำแล้วร้องไห้
ตาแดงตั้งแสงไฟฟ้า

๒. พระองค์ผู้ทรงศักดิ์ดาเดช
กรรมเวรสิ่งใดตั้งนี้

ไม่โปรดเกศแก่ข้าบาทศรี
ทูลพลางไสก็รำพัน

ใบงานที่ ๑๐ วิเคราะห์คุณค่าวรรณศิลป์

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้แล้วระบุ
ลีลาในวรรณคดีไทย (รสวรรณคดีไทย) ให้ถูกต้อง

๓. บัดนั้น
กริ้วโกรธร้องประกาศตวาดมา

นนทนน้ำใจแกล้วยกล้า
อนิจจาข่มเหงเล่นทุกวัน

๔. เหลือบเห็นสตรีวิไลลักษณ์
งามโอษฐ์งามแก้มงามจุไร

พิศพักตร์ผ่องเพียงไขไข
งามนัยน์เนตรงามกร

ใบงานที่ ๑๐ วิเคราะห์คุณค่าวรรณศิลป์

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้แล้วระบุ
ลีลาในวรรณคดีไทย (รสวรรณคดีไทย) ให้ถูกต้อง

๕. โฉมเอ๋ยโฉมเฉลา
เจ้ามาแต่สวรรค์ชั้นใด

เสาวภาคย์แน่น้อยพิสมัย
นามกรชื่อไรนะเทวี

ใบงานที่ ๑๐ วิเคราะห์คุณค่าวรรณศิลป์

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้แล้วระบุ
วรรณศิลป์ที่ปรากฏให้ถูกต้อง

๖. ด้วยทำโอหังบังเหตุ
เอ็งฆ่าเทवासुरารักษ์

ไม่เกรงเดชพระอิศวรทรงจักร
โทษหนักถึงที่บรรลัย

๗. ต้องสุบรรณเทวานาคี
ล้มฟาดกลาดเกลื่อนลงทันใด

ตั้งพิชอสูรนี้ไม่ทนได้
บรรลัยไม่ทันพริบตา

ใบงานที่ ๑๐ วิเคราะห์คุณค่าวรรณศิลป์

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้แล้วระบุ
วรรณศิลป์ที่ปรากฏให้ถูกต้อง

๘. นนทกก็ล้างเท้าให้ สัพยอกหยอกเล่นเหมือนทุกวัน	เมื่อจะไปก็จับหัวสั้น สรวลสั้นต์เยาะเย้ยเฮฮา
๙. งามถั่งงามกรรมงามขนง งามจริตกิริยางามงอน	งามองค์ยิ่งเทพอัปสร งามเอวงามอ่อนทั้งกายา

ใบงานที่ ๑๐ วิเคราะห์คุณค่าวรรณศิลป์

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้แล้วระบุ
วรรณศิลป์ที่ปรากฏให้ถูกต้อง

๑๐. เหลือบเห็นสตรีวิไลลักษณ์
งามโอษฐ์งามแก้มงามจุไร

พิศพักตร์ผ่องเพียงไขไข
งามนัยน์เนตรงามกร

สรุปบทเรียน

สรุปบทเรียน

บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบหนทก เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นเรื่องราวที่บอกเล่าถึงจุดเริ่มต้นของมหาสงครามการต่อสู้ระหว่างพระรามกับทศกัณฐ์ นอกจากเนื้อหาที่สนุกสนาน สำนวนภาษาที่ดีเด่นแล้ว ยังสอดแทรกวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนคติธรรมคำสอนอันทรงคุณค่า จึงได้รับยกย่องว่าเป็นยอดแห่งเรื่องรามเกียรติ์ นอกจากนี้ในปี ๒๕๕๘ บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชยังได้รับยกย่องให้เป็น “วรรณคดีแห่งชาติ” อีกด้วย

บทเรียนครั้งต่อไป

คำราชาศัพท์ (๑)

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง นามราชาศัพท์
๒. ใบงานที่ ๑๑ เรื่อง คำราชาศัพท์
๓. ใบงานที่ ๑๒ เรื่อง นามราชาศัพท์
๔. ใบงานที่ ๑๓ เรื่อง นามราชาศัพท์กับปริศนาสลับที่

สามารถดาวน์โหลดได้ที่

www.dltv.ac.th

